

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK**

”WOW, VAD SPÄNNANDE DETTA ÄR”

- Ett arbete om att väcka barnens intresse för läsning.

Maria Börjesson

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/VT/2015-2016

Innehållsförteckning

Förutsättningar	1
Mål.....	1
Processen	2
Utvecklingsområde	2
- Hur går vi tillväga?.....	2
Frågeställning	3
- Mål för vår aktionsforskning.....	3
Aktioner.....	3
- Gå till biblioteket ihop med barnen och låna böcker.....	3
- Skapa en lugn och trygg miljö för lässtunden	3
- Läs i grupp.....	4
Verktyg.....	5
- Intervju	5
- Loggbok	5
- Film	5
- Foto.....	6
- Barnsamtal.....	6
Resultat.....	6
Analysen.....	6
Den ostörda miljön gynnar barnens bokintresse.....	7
Pedagogens intresse för läsning väcker barnens lust	7
Barnens aktivitet, inlevelse och kommunikation	8
Samtal med barnen	9
Slutsats	9
Vad har barnen lärt sig genom högläsning?	9
Detta har skett i verksamheten	10
Reflektion	11
Aktionsforskning.....	11
Mitt eget lärande.....	11
Arbetslaget	12
Tankar och funderingar	12
Hur kan vi gå vidare?	13
Referenslista.....	14

Förutsättningar

Förskolan som jag arbetar på är en I Ur och Skurförskola som bedrivs i kommunal regi. Förskolan har funnits sedan januari 2011. Enligt I Ur och Skurpedagogiken lär vi som bäst ute i verkligheten. Det är där man upplever med alla sinnen och både ser, hör, känner, luktar, smakar och förnimmer. Personalen är medupptäckare, medundersökande, medupplevare och medagerande tillsammans med barnen. Det vi kan göra inne, kan vi göra ute. Vi har 37 barn i åldrarna 1-6 år. Barnen är indelade på två hemvister där de äter frukost, lunch och har sin plats för kläder. Barnen är uppdelade i blandade åldrar på hemvisterna. Vi arbetar i ett stort arbetslag bestående av nio pedagoger; fem förskollärare, två barnskötare och två utan utbildning. Vi delar in barnen i fyra grupper:

Mulle: 5-6-åringarna. 2 pedagoger.

Knytte: 4-åringarna. 2 pedagoger.

Storknopp: 3-åringarna. 2 pedagoger.

Småknopp: 1-2-åringarna. 3 pedagoger.

Denna uppdelning löper under hela året. Gruppen träffas ihop två gånger i veckan. Mulle och Knytte äter lunch med respektive pedagoger på norra hemvisten. Knopp äter på södra hemvisten. Till stor del av dagen har barnen möjlighet att röra sig i hela huset. Vi tillbringar mycket tid utomhus och vi äter lunch ute när vädret tillåter.

Förskolan är placerad i utkanten av ett hyres- och bostadsområde med skog och äng som närmaste granne.

Mål

Barn- och utbildningsnämnden har antagit tre strategiska målinriktningar för 2015:

- Ökad kunskap och kreativitet.
- En utbildning för framtidens arbetsmarknad.
- Ökat ansvar för hälsa och miljö.

Därför har vi även fått ett måldokument: ”Bästa möjliga möte för lärande” som ska användas i verksamheten.

De styrdokument som vi kopplar vårt systematiska kvalitetsarbete till är läroplanen för förskolan (Skolverket, 2011) och skollagen (2010:800).

På vår förskola har vi pedagoger tillsammans upprättat övergripande mål för verksamheten:

- * Sociala förmågor
- * Lust att lära
- * Natur och miljömedvetenhet/hälsa
- * Trygghet

Dessutom har vi lyft fram ett antal prioriterade åtgärder som vi ska jobba med på förskolan:

- * Lärmiljöerna inomhus och utomhus.
- * Utveckling och användning av iPad.
- * Barns inflytande och delaktighet.
- * Barns kommunikation.

Vi är en I Ur och Skurförskola och således arbetar vi efter Friluftsförbundets mål. Vi förhåller oss också till Likabehandlingsplanen som vi har upprättat på vår förskola. Den brukar vi ha som stående punkt på våra veckomöten.

Processen

Utvecklingsområde

Jag och min kollega diskuterade vilket område vi skulle vilja aktionsforska om. Ett ämne som ofta dyker upp är läsvidan efter maten. Vi vet med oss att vi läser för lite för barnen. Den spontana läsningen är bristfällig och svår att få till. Den tid vi har planerad läsning är efter maten då vi har läsvidan. I år har vi en stor Mullegrupp bestående av 12 barn så därför delar vi upp dem i två grupper. Den ena gruppen sitter i kolan på söder och den andra gruppen sitter på en madrass på norr. Vi har märkt att barnen inte uppskattar läsvidan på det sätt som vi pedagoger vill. Många av barnen har svårt att fokusera på läsningen och de är märkbart okoncentrerade. Tiden innan vi sätter igång med läsvidan upplevs som stökig och det tar en stund innan lugnet infinner sig då vi kan börja läsa. För barnen på norr upplever vi att det inte finns någon naturligt bra plats att sitta på. Vi lägger ut en madrass varje dag som barnen får sitta på. Då det är trångt på madrassen och barnen nästan sitter på varandra blir det mycket knuff och gruff. I detta rum kan även andra vuxna befinna sig liksom de barn på madrassvidan som går på toaletten. Detta upplevs som ett störmoment. Vidare är vår tanke att barnen inte bara ska känna att de vilar utan vi vill sätta igång deras tankar och funderingar kring läsning och bokens innehåll. Jag frågade barnen varför vi har läsvidan. Det visade sig att barnen inte förstod syftet med läsvidan. De trodde att syftet var att sitta still och vara lugn. Detta är också viktigt för att få en tillfredsställande stund. Men ingen nämnde boken eller läsningens funktion. Som det ser ut idag läser vi en bok men pratar inte så mycket om själva boken efteråt. Ibland kan det dyka upp frågor från barnen under läsningens gång som vi svarar på och ibland behöver vi förklara svåra ords betydelse.

I höst är jag och två kollegor involverade i ett språkprojekt som heter ”Budskap i bild och text”. Projektet genomförs inom Hagaområdet och handlar om vikten av att läsa i tidig ålder. Anledningen till detta projekt är att vi läser allt mindre för barn idag. Enligt Körling (2012) läser vi inte tillräckligt för våra barn. Läsförmågan hos barn och ungdomar har sjunkit drastiskt under 2000-talet. 2012 läste 35 % av föräldrar med barn i åldern 0-9 år dagligen med sitt barn. År 2003 var den siffran 74 %. Eriksen Hagtvet (2004) rekommenderar att språkträningen prioriteras redan i förskolan. Hon anser att detta är av största vikt eftersom det i dagens samhälle är betydelsefullt att ha ett bra skriftspråk. Vidare belyser Eriksen Hagtvet att förskoleåldern är en utmärkt ålder för grundläggande lärande i och med att fallenhet och drivkraft är stark.

Jag arbetar med de äldsta barnen som är Mullegruppen. Därför känns det naturligt att göra arbetet ihop med dem. Det är främst jag som kommer att genomföra arbetet och reflektera över arbetets gång med stöttning från min kollega. När vi valde ut vårt utvecklingsområde använde vi oss av en tankekarta. Rönnerman (2012) skriver att genom att göra en tankekarta över vad vi gör i verksamheten blir den synlig och vi kan då enas om ett område att utveckla.

Hur går vi tillväga?

Vi delar upp barnen i två grupper på vilan, vilket innebär att det blir sex respektive fem barn i varje grupp (ett barn går hem efter lunch). I min aktionsforskning kommer jag att fokusera på den grupp där vi har sex barn. Denna grupp har i nuläget läsvidan på madrassen på norr. Min

kollega kommer att fokusera på den andra gruppen där vi har fem barn. Denna grupp har läsvidan i kajan på söder. Dominkovic', Eriksson och Fellenius (2006) menar att mindre grupper bidrar till en mer interaktiv lässtund mellan barn och vuxen. Samtalet bidrar till fördjupad förståelse och utmanar barnens tänkande.

Frågeställning

Hur kan vi väcka barnens intresse för läsning?

Mål för vår aktionsforskning:

- * Förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen stimuleras och utmanas i sin språk- och kommunikationsutveckling (Skolverket, 2011 s.11).
- * Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv (Skolverket, 2011 s.10).
- * Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet (Skolverket, 2011 s.6).

Aktioner

1. Gå till biblioteket ihop med barnen och låna böcker.
2. Skapa en lugn och trygg miljö för lässtunden.
3. Läs i grupp.

Gå till biblioteket ihop med barnen och låna böcker.

Jag började med att fråga varje enskilt barn vad de helst skulle vilja läsa om de själva fick välja. Chambers (1995) menar att det är viktigt att låta barnen själva välja litteratur, då det kan vara svårt att på ett bra sätt välja böcker åt någon annan. Att själv få välja sin bok har positiva effekter för barnen. Sedan kontaktade jag biblioteket och bad dem att plocka ut några lämpliga böcker om de ämnen som barnen valt. Dahlgren, Gustafsson, Mellgren och Olsson (2006) menar att när man väljer böcker för barnen i verksamheten är det önskvärt att innehållet i boken passar barnens kognitiva nivå. Det är även viktigt att bokens innehåll och språk är lite svårare, ”snäppet över” barnens kognitiva nivå för att barnet skall utvecklas språkligt och kognitivt. Kort därefter gick vi iväg till biblioteket. Vi fick in en hylla med de böcker personalen plockat fram åt oss. Det fanns tre till fyra böcker om varje ämne som barnen valt och därifrån fick barnen välja den bok som intresserade dem mest.

Skapa en lugn och trygg miljö för lässtunden.

Eftersom vi upplevde platsen för lässtunden som stökig ville vi byta plats. Jag och min kollega funderade på var någonstans vi skulle kunna vara istället och fann det vara svårt eftersom vi är en förskola med stora ytor och knappt något utrymme där vi kan sitta ostört. Jag frågade även barnen om de hade något förslag på plats. Vi gick runt och tittade på förskolan. Efter mycket funderande enades vi till slut om att använda målarrummet som plats för lässtunden. Där kan vi sitta ostört och stänga dörren om oss. I målarrummet står ett matbord som används till lunchen. Detta bord använde vi oss av när vi läste. Enligt Granberg (1996) är det viktigt att välja en plats som är lugn, där man inte blir störd i sin berättelse. Barnen måste få en möjlighet att kunna koncentrera sig på sagan utan störande eller avledande inslag.

Jag förberedde i rummet genom att hänga upp ett skynke på dörren, släcka lamporna, tända ljus och lägga en duk på bordet. Detta för att skapa en mysig stämning. Barnen ska känna att

de kommer till sagans värld och det ska vara spännande. Vi samlades utanför rummet där jag sa en ramsa till dem en och en: "Simmeli summeli slända, där kan ju allting hända. Simmeli summeli svärd, vi tar oss till sagans värld. Sedan fick de gå in en och en genom skynket och sätta sig. Väl inne spelade jag på min speldosa och tog på mig min sagohatt. Välkommen till sagans värld.

Läsa i grupp.

Jag började med att läsa barnens valda böcker för mig själv. Detta för att vara väl förberedd vid lässtunden och för att det enligt Svensson (2005) inte ska dyka upp oväntade problem som t.ex. att barnen blir rädda eller att jag själv anser att boken är olämplig för barnen. Barnen får sedan ta med sig sin bok hem och läsa den ihop med vårdnadshavaren.

Vi läste och arbetade med samma bok i två dagar. Den första dagen vid lässtunden fick barnet presentera sin bok för mig och sina kompisar samt berätta vad den handlar om. Enligt Hagtvet, Eriksen och Bente (2006) är muntligt återberättande i förskoleåldern viktigt för att stimulera skriftspråket. Innan jag läste boken för barnen berättade jag vem författaren är, samt läste på baksidan av boken för att ge dem en förförståelse till vad boken handlar om. Under tiden jag läste svarade jag på barnens spontana frågor och funderingar som de hade. Jag ställde även frågor till barnen. Westerlund (2009) anser att pedagogen bör tänka på hur de ställer frågor till barnen. Hon menar att det är av stor betydelse att ställa öppna frågor då detta ger barnen möjlighet att tänka till kring det lästa och att de kan koppla det till egna erfarenheter. När jag hade läst färdigt boken pratade jag och barnen om den ihop. Vi bläddrade i boken och pratade om bilderna. Bilderna kan berätta om sagan. Barnen fick sedan rita något ur sagan som intresserade dem. Deras skapande utgick helt och hållet ifrån dem själva. När de var färdiga skrev jag med barnens egna ord vad de hade ritat på teckningen. Enligt Åge (2005) ska pedagogen formulera sig utifrån barnets eget språk. Det är barnets egna ord pedagogen ska använda för att uttrycka vad de har ritat. Därmed känner barnen att de äger sina skrivna ord. Den andra dagen vid lässtunden "läste" vi boken tillsammans genom att titta på bilderna. Barnen återberättade sagan. De ritade sedan en tänkbar fortsättning på boken. När de var färdiga skrev jag med barnens egna ord vad de hade ritat på teckningen.

Verktyg

Nylund, Sandback, Wilhelmsson och Rönnerman (2010) skriver att när man väljer verktyg är det av stor vikt att tänka på vilken metod som bäst besvarar den fråga som man har valt att studera. De pedagogiska verktygen är viktiga för att synliggöra processen i utvecklingsarbetet.

För att kunna följa mina aktioner använde jag mig av:

Intervju

Innan jag började med aktionerna genomförde jag en gruppintervju med barnen där jag ville ta reda på mer om deras tankar och funderingar kring läsning. Björndahl (2005) menar att en intervju jämfört med en observation ger oss möjlighet att upptäcka detaljer som vi annars kunde ha missat, samt en förståelse för den intervjuades perspektiv. Vidare menar han att vi som intervjuare kopplar våra frågor till det vi vill undersöka. Jag ställde frågor till barnen som jag hade förberett innan:

- Varför läser vi böcker?
- Hur vill ni ha det när vi läser?
- Tror ni att vi kan ordna en lugnare miljö?
- Hur kan vi göra läsning till en rolig aktivitet?
- Har du något favoritämne som du vill läsa om?
- Hur vill ni att jag som pedagog ska vara när jag läser?

Loggbok

Jag valde att följa mina aktioner med hjälp av en personlig loggbok där jag skrev ner mina reflektioner under arbetets gång. Enligt Björndahl (2005) kan användandet av en loggbok skapa en djupare förståelse av något. I loggboken beskrev jag vad jag gjorde, hur det gick och mina reflektioner över det. Loggboken hade jag med mig hela tiden för att inte missa någon intressant iakttagelse från barnen. I den mån jag kunde skrev jag direkt ner vad barnen sa, vad de gjorde och deras reaktioner under aktionernas gång. Björndahl menar vidare att man inför ett systematiskt sätt att reflektera över den egna verksamheten när man använder sig av loggbok. Jag var medveten om att jag på grund av tidsbrist inte alltid skulle lyckas med att dokumentera allt jag ville.

Film

Eftersom jag var ensam med barnen när jag genomförde mina aktioner kändes det tryggt att jag kunde filma händelseförloppen. Fördelen med att filma är att jag kan gå tillbaka och titta på filmen flera gånger. Björndahl (2005) skriver att det går att observera en och samma händelse om och om igen och ha fokus på olika saker varje gång. Alla detaljer blir synliga och chansen ges till fler upptäckter och reflektioner. En nackdel kan enligt Eidevald (2013) vara att så fort kameran sätts på blir det en annan situation än om det inte funnits en kamera. Både barn och vuxna betar sig på ett annat sätt mot vad de skulle ha gjort om inte kameran funnits där. Jag filmade vid flera tillfällen. Första gången var när barnen för första gången gick in i sagans värld. Detta för att se hur de reagerade, deras ansiktsuttryck och kroppsspråk samt vad de sa till varandra. Filmen varade i ca: 10 minuter. Vid ett tillfälle lät jag ett barn filma mig en kort stund när jag läste för dem. Jag filmade även barnen när de presenterade sin valda bok för mig och sina kompisar.

Foto

Jag fotograferade kontinuerligt vad som hände med hjälp av iPaden. Hur det såg ut innan vi började och vad som hände under arbetets gång men även vad som skedde emellan arbetets gång. Palmer (2012) menar att fotografier kan visa vad som pågår i en verksamhet här och nu.

Barnsamtal

När jag hade genomfört de planerade aktionerna ville jag ta reda på hur barnen upplevde förändringen jag hade gjort. Detta gjorde jag genom enskilda samtal med barnen för att jag ville få reda på barnens egna tankar och funderingar och för att de inte skulle bli påverkade av vad kompisarna sa. Jag började med att återigen fråga dem varför vi läser böcker. Sedan lät jag barnen prata fritt och styrde samtalet genom att ställa följdfrågor utifrån vad de berättade. Enligt Björndahl (2005) är samtalet kanske det bästa sättet för att ta del av en annan persons tankar och upplevelser. Jag avslutade samtalet med att fråga vad de ansåg ha lärt sig.

Resultat

Analysen

Analysen berättar hur jag kommer fram till mitt resultat. Den ska vara baserad på det som framkommer i intervjuer, loggbok, film, foto och samtal. Sheridan och Pramling (2009) menar att det är i själva analys- och tolkningsprocessen som olika aspekter, mönster och resultat framträder. Det gäller att dela upp materialet för att få fram olika teman eller se samband.

När jag analyserade mitt material gick jag igenom de verktyg som jag hade valt var för sig. Jag ville ta reda på vad mitt insamlade material visade. Eidevald (2103) menar att analyser aldrig är neutrala, eftersom analyserna kommer att bli olika beroende på hur man tänker om analysen och vad den förväntas besvara. Vad händer när jag gör som jag gör? Detta visade sig vara svårare än vad jag hade trott. Jag gick igenom mina loggboksanteckningar flera gånger och delade upp dem i olika teman för att få en överblick över innehållet. Vad i innehållet besvarade min frågeställning? Både barnens och mina reflektioner togs i beaktande.

När jag tittade på filmerna skrev jag ner mina observationer under tiden. Ibland stoppade jag filmen om något intressant uppstod och reflekterade lite mer över det. Jag tittade på samma film flera gånger och skiftade fokus beroende på vilket syfte som undersöktes. Enligt Sheridan och Pramling (2009) handlar analys och tolkning om att göra aktiva val där läraren väljer ut aspekter som anses relevanta att få kunskap om. För att underlätta arbetet ställde jag mig olika frågor. Första gången frågade jag mig vad barnen säger och vad de gör när de kommer in i sagans värld. Hur reagerar de? Sedan fokuserade jag på vad som hände under själva läsningen. Deltar alla barn? Ställer de frågor? Kommunicerar de med varandra? Nästa gång ville jag se min egen roll i det hela. Vad gör jag? Vad händer när jag gör som jag gör? Lyssnar barnen på mig? Jag tittade även på filmerna där varje barn presenterar sin valda bok för mig och sina kompisar. Vad visar de?

När jag tittade på de foton som jag hade tagit fokuserade jag på bilden. Vad visar den? Vad gör barnen? Var det någon skillnad på de foton jag tog i början gentemot de foton jag tog i slutet?

Genom det enskilda samtalet med barnen ville jag främst ta reda på vad de ansåg ha lärt sig.

Under analysens gång har jag fått fram olika teman som jag redovisar i mitt resultat:

Den ostörda miljön gynnar barnens bokintresse

Eftersom det bara var jag och barnen i rummet fanns det inga störande moment som tog deras uppmärksamhet. Genom att de satt utspridda med lite mellanrum höll de inte på att röra varandra, utan de satt på sin plats. När vi läste tillsammans lyckades jag hålla barnens koncentration en längre stund och de blev mer intresserade av vad som skedde.

Genom miljöombytet lyckades jag fånga barnen bättre. De tyckte om att gå in i sagans värld. Som ett av barnen uttryckte det: ”Yes, vi ska till sagans värld”. Som ett annat barn uttryckte sig när han gick in i rummet: ”Wow, vad spännande detta är”. Vidare säger ett barn: ”När ska vi gå in i det hemliga rummet igen”? Barnen visade platsen för de andra barnen och berättade vad vi gjorde där. ”Får jag titta in i sagans värld”?

Genom struktur och tydlighet skapades en trygghet hos barnen. Vi gjorde på samma sätt varje dag och de visste vad som förväntades av dem.

Pedagogens intresse för läsning väcker barnens lust

För mig var det viktigt att göra barnen delaktiga i aktionerna. Svaren jag fick under intervjun med dem togs i beaktande när aktionerna planerades. Exempelvis då de fick vara med och tycka till om den plats som valdes ut. Vi gick tillsammans till biblioteket där barnen fick låna sin favoritbok. För att undvika den negativa klang ordet läsvila har, ändrade vi gemensamt namnet till lästund.

Vad jag tydligt kunde se under arbetets gång var hur mitt förhållningssätt till läsning avspeglade sig i hur barnen uppskattade läsning. När jag läste med inlevelse behöll jag barnens koncentration. Det syntes i deras ögon att de slukades upp av berättelsen. Med mitt tonläge fångade jag lättare barnens uppmärksamhet. Det märktes genom att jag fick ögonkontakt med dem. Genom mitt sätt att vara blev jag mer tillfreds i min situation.

Genom loggboksanteckningarna och i filmerna såg jag att jag samspelade mer med barnen. Jag inbjöd barnen till delaktighet genom att ställa frågor till dem. Genom att titta på bilderna ställde jag frågor som: ”Vad tror ni denna bok handlar om”? eller ”Vad tror ni kommer hända nu”? Under lästunden förklarade jag svåra ords betydelse när de dök upp. Ibland frågade även barnen vad ett ord betyder och då pratade vi om det tillsammans. De fick ge sin förklaring till ordet om de ville. Allt som oftast avbröts jag av att barnen ville berätta något utifrån det vi läste i boken. Det kunde handla om associationer de gjorde utifrån sin egen erfarenhetsvärld. Då lyssnade jag som pedagog och tog barnets tankar och känslor på allvar. Detta kunde ibland vara en svår avvägning då jag märkte på de andra barnen att de blev otåliga och ville läsa vidare. Att lyssna på barnens önsknings visade sig också vara viktigt. I början visade jag först bilden och vände sedan tillbaka boken och läste för dem. Som ett barn uttryckte det: ”Kan du läsa upp och ner så att vi ser bilderna”? För att det skulle bli bra för alla kom vi gemensamt fram till att jag skulle sitta lite på sidan. Detta för att jag då kunde läsa samtidigt som barnen tittade på bilderna. När jag läste upp och ner hade jag inte lika mycket ögonkontakt med barnen. Jag märkte också att jag stakade mig mer och fastnade stundtals i läsningen.

Genom att jag som pedagog hade ett inbjudande sätt gentemot barnen där jag vågade bjuda på mig själv, bidrog det till att barnen kände glädje och att de kände sig trygga. Jag behövde inte använda tillsägelser eller höja rösten lika ofta längre. Däremot skrattade de ofta åt mig och

tyckte att jag var tokig. När jag tog på mig hatten för första gången och spelade på dosan hördes ett sus genom rummet och ett barn sa: ”Wow, hej häxan”. Jag tyckte att det var lika roligt som barnen att gå in i sagans värld och min entusiasm smittade av sig på dem.

Barnens aktivitet, inlevelse och kommunikation

Intervjufrågorna jag inledningsvis ställde till barnen ledde till att vi tillsammans gick till biblioteket där barnen fick låna sin favoritbok. De ville genast börja bläddra i boken. De var förväntansfulla över att ta med sig boken hem och läsa. Alla ville göra direkt. ”När är det min tur att läsa”?

I filmen såg jag ett stort engagemang ifrån barnen när de presenterade sin bok. Som två barn uttryckte sig: ”Ja, idag ska jag få berätta”. Barnens inlevelse när de berättade gick inte att ta miste på. Ett barn uttryckte sig: ”Jag är inte färdig än, det är så många texter här”. De berättade vad boken handlade om samtidigt som de vände boken och visade bilderna för sina kompisar. De andra barnen lyssnade koncentrerat på vad kompiserna sa och de ställde även frågor om bokens innehåll. Barnen var helt enkelt intresserade av att veta vad kompiserna hade att berätta. Jag gläds över samtliga barns vilja att prata inför sina kompisar.

Vad jag tydligt kunde se i loggboksanteckningarna och stundtals även i filmerna var alla de verbala uttryck för engagemang och gillande som barnen visade under tiden vi var i sagans värld. Exempelvis ”Wow, vad spännande detta är”, ”Det här var väldigt roligt”, ”Tack för sagostunden”, ”Hejdå häxan, det var jättebra”, ”Äntligen är vi här”. Skrattet var ett frekvent återkommande inslag under tiden vi var inne i sagans värld. Det spred sig snabbt och skapade en skön stämning i rummet. Vid ordförklaringar kunde vi ofta associera till roliga inslag. Speciellt en bok påverkade barnen. Ett barn uttryckte det såhär: ”Den är verkligen rolig den här boken”. Ett annat barn sa: ”Kan vi inte läsa boken idag igen, jag vill läsa den fler gånger”.

I sagans värld både tog och fick barnen ett stort tal- och tänkarutrymme. Jag avbröts ofta av att barnen ville berätta något ifrån deras erfarenhetsvärld utifrån det vi läste i boken. Barnen talade ofta rakt ut, då det kom direkt från hjärtat. Bilderna i boken fungerade som igångsättare av samtal hos barnen. Ett barn sa: ”Om man inte kan läsa boken kan man läsa bilderna”. Boken använde vi som kunskapskälla, där barnen genom dialog kring bokens innehåll och genom bilderna kunde lära sig mycket. En bild säger mer än tusen ord. Genom att vi fördjupade oss och ställde frågor om bilderna gavs vi nya samtalsämnen.

Bilderna i boken fungerade även som igångsättare av barnens kreativitet vid pysselstunden. Här hade barnen tillgång till boken så att de kunde titta och bläddra i den när de själva ville. Deras skaparglädje var stor. Det såg jag främst ifrån fotona och filmerna. ”Ja, vi får rita ifrån boken nu” ropade ett barn ut. Att rita en fortsättning på boken upplevde barnen som svårt i början. Barnen hjälptes då åt hur de kunde göra. Härifrån väcktes deras idé om att göra tillsammans. De satt två och två och samsades om ett papper. Under tiden de ritade så pratade och diskuterade de hur teckningen skulle se ut. Vid ett tillfälle ritade fyra barn samtidigt på ett papper.

Intresset för det skrivna språket väcktes då barnen nyfiket frågade vad det stod i boken. Vi pratade om vad en text är; att det är bokstäver som blir till ord, som blir till meningar och som sätts ihop till en text. Text förmedlar ett budskap och vill säga oss något. Barnen tittade intresserat på när jag skrev på teckningen vad de hade ritat. En dag i aktionernas slutskede sa plötsligt ett barn: ”Maria, jag skriver det du har skrivit”. Barnen gavs en förståelse i att det

skrivna språket betyder något. Det finns en mening med det de säger. Barnen uppmärksammade även när jag skrev i min loggbok. "Vad skriver du nu"? Då berättade och förklarade jag för barnen.

Samtal med barnen

Då jag efter aktionernas genomförande återigen i det enskilda samtalet med barnen ställde frågan: "Varför läser vi böcker"? fick jag annorlunda svar. "Det är roligt", "Jag lär mig saker", "Det är text som är inne i boken", "Det är bokstäver och ord som blir meningar", "Det finns bilder och så står det text till". Högläsningens syfte har härmed ändrat fokus.

Genom det enskilda samtalet med barnen fick jag reda på vad de ansåg ha lärt sig. "Jag har lärt mig att rita och berätta", "Jag har lärt mig nya bokstäver", "Jag har lärt mig att rita ett fönster, en katt och en klo" (utifrån böckernas innehåll), "Jag har lärt mig att skriva", "Jag har lärt mig att rita och skriva ett O".

Slutsats

Barnens motivation och lust till lärande ökar då jag som pedagog samspelar på ett lustfyllt sätt. Hur jag som pedagog agerar när jag läser en bok har avgörande betydelse för hur barnen visar intresse och tar till sig bokens innehåll. Detta har visat sig ha stor betydelse för att kunna besvara min frågeställning. Fox (2001) menar att det inte räcker med att bara läsa högt, vi måste läsa bra också. Ju bättre läsupplevelsen är desto mer kommer våra barn att älska böcker. Jag själv måste tycka det är roligt att läsa och visa min glädje för barnen. Jag måste läsa med så stor inlevelse som möjligt, tänka på mitt kroppsspråk, ha ögonkontakt med barnen, läsa med olika tonfall, höja och sänka rösten, göra pauser och betona olika ord. Fox menar vidare att om jag läser med inlevelse kommer den som lyssnar att komma ihåg det jag har läst. Även Svensson (2005) betonar pedagogens roll. Genom att variera tonläge i berättelsen blir den mer intressant. Det är viktigt hur man använder sin röst. Styrka, tempo, rytm i språket och pauser har stor betydelse.

För att skapa en meningsfull stund för barnen måste de tycka att det är roligt. Att de tycker något är roligt är enligt mig förutsättningen för allt lärande. Genom att barnen fick välja egna böcker utgick vi från något som intresserade dem. Chambers (1995) menar att det är viktigt att låta barnen själva välja litteratur, då det kan vara svårt att på ett bra sätt välja böcker åt någon annan. Genom att de fick välja egna böcker kände de sig även sedda och behövda. Att de kan påverka och blir lyssnade på. Johanessen och Sandvik (2009) menar att barnen har inflytande när de blir hörda och sedda och när deras intressen tas tillvara på ett respektfullt sätt. Barnen måste även vara intresserade av det de läser. Svensson (1998) säger att den text som läses för barnen måste kännas meningsfull för dem. Tycker barnen att texten är rolig och intressant tycker de också att det är roligt att samtala kring den.

Miljöns utformande har stor betydelse för hur barnen visar intresse och tar till sig bokens innehåll. Ett gott klimat är enligt mig en förutsättning för att vi ska kunna lära oss något. Att ändra plats för lässtunden har bidragit till ett lugnare klimat. Om miljön upplevs som harmonisk mår vi bra, vilket gör att vi känner stimulans och kan koncentrera oss.

Vad har barnen lärt sig genom högläsning?

Enligt Dominkovic', Eriksson och Fellenius (2006) påverkas barnens lärande av högläsningssituationen. I detta samspel visar den vuxne hur man bär sig åt för att förstå en

text. Dessa lärandestrategier överförs till barnet. Körling (2013) menar att barn vet och förstår att bokstäver har något att berätta. Genom högläsning får de liv. Om vuxna visar att de läser kommer barnet att peka och fråga. Det skrivna ordet blir greppbart.

Det är viktigt att lyssna på barnens tankar och känslor. Genom att uttrycka tankar och känslor erövrar barn kommunikation. Enligt Säljö (2000) är samtalet den viktigaste komponenten i vår kunskapsbildning. I samtalet tar individen med sig insikter och kunskaper som den sedan formas av. Eriksen Hagtvet (2004) betonar, genom att referera till Vygotskij (1978) vikten av att det är just dialogen mellan barn och vuxna som är viktig för att ge barnen möjlighet att skapa sin egen kunskap.

Genom att arbeta med boken vid fler än ett tillfälle lär sig barnen nya ord. Antingen kommer de ihåg vad orden från gången innan betyder eller så får de förklarat dem för sig igen, vilket bidrar till större chans att barnen kommer ihåg orden. Enligt Kåreland (2001) påverkar det barns ordförståelse på ett positivt sätt om den vuxne gemensamt med barnen diskuterar och tydliggör bilderna. Enligt Svensson (2005) bör man låta barnen tala om bilderna. Utifrån dem lär de sig mycket såsom färger, former, lägesbegrepp. Genom att låta barnen vara aktiva under lässtunden övar de upp sin språkförmåga. Vidare skriver Årnström (2008) att berättandet leder till att barnen får ett bättre ordförråd och ett tydligt tal. De utvecklar även sin fantasi, sin förmåga att visualisera, sitt minne och de får en stark självkänsla.

Återberättandet är en del i tänkandet och när barnen återberättar en saga tränas deras minne. De får tänka igenom vad som har hänt och kan lättare hitta textens budskap. De blir medvetna om berättelsens struktur och uppbyggnad och utvecklar därigenom sin förmåga att skriva egna sagor.

Barnens fantasi och kreativitet sätts igång när de ritar ifrån boken och även när de ritar en fortsättning på sagan. De sätter ord på vad de har ritat. De samspelar, pratar och diskuterar med varandra. Vidare stärks barnens självkänsla genom att de berättar om boken för sina kompisar. Att våga prata inför andra i grupp påverkas av hur de som lyssnar faktiskt lyssnar till det som kompiserna säger och respekterar personen som har något att berätta. Barn som har en god självkänsla vågar uttrycka sina behov och känslor.

Vygotskij hade som utgångspunkt att barn lär sig i samspel med människan. Barn lär tillsammans genom att kommunicera och imitera varandra (Strandberg, 2006). Detta har vi upplevt under arbetets gång. Barnen berättar och samtalar med varandra. Genom dialog kring böckernas innehåll och genom bilderna kan de lära mycket av varandra. Idén om att rita tillsammans väcktes och de hjälptes åt hur de kunde göra. De pratade och diskuterade hur teckningen skulle se ut. Vygotskij menade även att barn utifrån de kunskaper och färdigheter som de har, kan klara av mer avancerad kunskap med stöd av andra människor. Detta kopplar jag till barnens skrivande. De kan inte skriva på egen hand, men genom att titta på det jag har skrivit kan de skriva av min text. Som ett barn uttryckte det: ”Maria, jag skriver det du har skrivit”.

”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling” (Skolverket, 2011 s.7).

Detta har skett i verksamheten

Nu när vi har ändrat miljö för lässtunden har det blivit lugnare i gruppen. Vi går ihop med barnen till biblioteket där de får välja och låna böcker som intresserar dem. Vi har valt att sitta kvar i målrummet under lässtunden. Den kan se olika ut från gång till gång beroende på vad

barnen vill göra. Att lyssna på vad barnen vill är en förutsättning för att de ska tycka att lässtunden känns meningsfull. Oftast läser jag en bok för dem. Ibland lyssnar de först på boken och ritar sedan något utifrån boken, och ibland ritar de samtidigt som de lyssnar. Utanför rummet finns det en boklåda där barnen kan hämta de böcker som vi har lånat. Ibland tar de varsin bok och läser den för sig själva genom att titta på bilderna. Någon vill visa och berätta för sin kompis vad hans bok handlar om genom att visa bilderna och prata om dem. De berättar vad de tror ska hända i boken utifrån deras egen fantasi.

Det är glädjande att de ofta vill läsa mer än en bok. De vill även läsa oftare vid andra tillfällen än efter maten. Den spontana läsningen uppmärksammas mer. Jag upplever att de ser det skrivna språket mer nu. De frågar vad det står på mjölkpaketet och burkar och försöker läsa vad det står. I böcker läser de bokstäver upp och ner och märker att vissa bokstäver ser ut på samma sätt. Barnen tycker det är roligt att skriva brev till varandra.

Reflektion

Aktionsforskning

Aktionsforskningen utgår alltid från den egna verksamheten. Det är pedagogerna som har kunskap om sin arbetsplats och som bäst kan välja ut ett område för förändring. Arbetslaget kartlägger verksamheten genom att göra en tankekarta. Utifrån den väljs ett utvecklingsområde ut. Sedan formuleras en fråga för det tänkta utvecklingsområdet. En fråga som inte kan besvaras med ja eller nej, utan som inleds med HUR. En eller flera aktioner planeras och genomförs. Dessa följs med hjälp av olika verktyg, såsom loggbok, film, observation, intervju och enkät. När informationen är insamlad ska ett resultat beskrivas. Utgå ifrån det insamlade materialet och analysera det genom att sortera och gruppera. Här kan även tolkningar göras och slutsatser dras. Slutligen reflekterar du över processen, resultatet och ditt eget lärande. Detta görs med fördel genom samtal i arbetslaget. Nya frågor kommer att väckas och det är även inledningen till vidare utvecklingsarbete.

Mitt eget lärande

Aktionsforskningen synliggör vårt arbete och det blir tydligare vad vi håller på med. Detta arbetssätt har gjort mig mer medveten om hur vi kan förändra och utveckla vår verksamhet. Att vi själva får välja vad vi vill förändra i verksamheten bidrar till ett lustfyllt engagemang som känns relevant att genomföra.

Det har varit lärorikt att följa processen från början till slut. Under arbetets gång har det dock gått upp och ner när det gäller skrivandet. ”Gör jag rätt?” är en fråga som jag har ställt till mig själv många gånger under arbetets gång. Att det i arbetet med aktionsforskning inte direkt finns något rätt eller fel har stundtals varit prövande men samtidigt utmanande för mig. Vi måste testa oss fram till vad vi behöver utveckla och förändra. Blir det inte som jag har tänkt mig uppkommer förhoppningsvis nya tankar och frågor som vidareutvecklas. Kemmis och McTaggart beskriver aktionsforskning som en spiral av aktion – observation – reflektion där de olika delarna hakar i varandra och pågår i ett ständigt flöde, där handling och reflektion leder till nya frågor (Nylund et al., 2010).

Att bidra till ett förändringsarbete skänker mycket glädje, både personligen och på arbetsplatsen. I och med detta arbete känner jag en större säkerhet i aktionsforskningsarbetet och vet bättre hur jag ska gå tillväga nästa gång. Dock känner jag fortfarande som en

nybörjare och ju mer jag använder mig av aktionsforskning desto säkrare kommer jag förhoppningsvis att bli.

Vi valde att aktionsforska om hur vi kan väcka barnens intresse för läsning på förskolan. Vilka förutsättningar till aktiviteter gav vi barnen? Lässtunden kändes oplanerad och barnen var oengagerade. Arbetet med aktionsforskningen tillsammans med barnen har bidragit till att de numera tycker det är roligt att läsa bok. Att de tycker det är roligt är förutsättningen för deras utveckling och lärande. Min roll som pedagog spelar också en stor roll. *”Den duktiga pedagogen kan få alla barn att bli intresserade”* stämmer bra. Som pedagog behöver jag återkommande reflektera över min yrkesroll, min barnsyn och vilka värderingar jag har.

Det jag tar med mig framöver är att lyssna ännu mer på barnens tankar och önskningar om vad de vill göra och hur de vill ha det. Det är viktigt att göra barnen delaktiga i de aktioner och aktiviteter vi har valt.

Arbetslaget

På min arbetsplats har tre av mina kollegor gått kursen, så arbetssättet är inte helt nytt för mig. Två av kollegorna har dock sökt sig vidare i sin yrkeskarriär och arbetar inte längre kvar. Lyckligtvis kan vi fortfarande bolla våra tankar och funderingar med vår tredje kollega eftersom hon numera är vår chef. I nuläget är det jag och en kollega som går kursen. Sedan ett år tillbaka använder vi oss av aktionsforskning i vårt systematiska kvalitetsarbete. Vi har en förutbestämd mall som vi använder oss av.

I mitt aktionsforskningsarbete har det delvis varit svårt att involvera min kollega. Detta på grund av det sätt arbetet valdes att genomföras på. De rätta förutsättningarna gavs helt enkelt inte. Vi pratade under vår gemensamma planeringstid där vi relativt snabbt enades om valet av ämne. Detta med hjälp av att göra en tankekarta. Vi diskuterade vilka aktioner vi ville göra, men det var främst jag som bestämde hur de skulle genomföras. Sedan började svårigheterna. Eftersom vi är uppdelade i två grupper är jag och min kollega skilda från varandra under lässtunden. Därför har hon inte kunnat vara delaktig i det jag har gjort. Jag bestämde verktygen och följde aktionerna på egen hand. Därefter gjorde jag även analys- och resultatdelen på egen hand. Under arbetets gång berättade jag regelbundet för min kollega hur jag gick tillväga för att hon skulle få en inblick i arbetet med aktionsforskningen. Vidare pratade vi om möjligheten för henne att genomföra samma aktioner med sin grupp efter att jag var färdig, utan att ta med det i resultatbeskrivningen. Dock fann vi detta vara svårt eftersom tanken med mitt arbete var att det skulle fortsätta på vald plats, vilket resulterade i vad som har skett i verksamheten. Då hade vi varit tvungna att vara på ett annat ställe.

Loggboken är ett värdefullt verktyg för oss. I den kan vi skriva ner tankar och händelser om det vi ser i arbetet, för att senare kunna reflektera över det ihop med barnen och kollegorna. Dock är detta något vi behöver bli bättre på att göra. Genom att använda loggboken kan vi få värdefull information som vi annars lätt hade missat. Det gäller att fånga upp det barnen säger här och nu, senare kan vi ha glömt av det.

Tankar och funderingar

Några frågor som dykt upp under arbetets gång är: behöver alla barn vara med under lässtunden samtidigt? Behöver alla barn göra på samma sätt? Kan vi dela upp det på något annat sätt? Gör vi det för vår eller barnens skull? Det här är viktiga frågor som tål att diskuteras, dock får det bli i ett framtida syfte.

En annan sak som jag har tänkt på är benämningen "läsvila". Vad signalerar det? I arbetet har jag valt bort benämningen "läsvila". Istället döpte vi om det till lässtund. Under lässtunden var vi i sagans värld.

Hur kan vi gå vidare?

Som jag skrev i början av arbetet är jag involverad i språkprojektet "Budskap i bild och text". Under årets lopp har vi träffats vid några tillfällen för att fördjupa oss i litteratur och få vetskap om högläsningens viktiga roll i förskola och hem. Meningen är nu att vi ska involvera föräldrarna i projektet. Detta genom att introducera ett kapprumsbibliotek på förskolan. På varje hemvist kommer det att finnas ca: 40 böcker till förfogande som är utvalda av bibliotekarierna för att passa barngruppen. Kapprummet organiseras på ett sätt som bjuder in till inspiration. Meningen är att föräldrar som lämnar och hämtar sina barn på förskolan enkelt ska kunna låna med sig böcker hem. Man skriver barnets namn på en lästicket och lånar hem boken. Kapprumsbiblioteken skapar en större tillgänglighet till bra barnlitteratur och ger föräldrarna tillsammans med sitt barn många härliga högläsningstunder. Det ger dem även kunskap om högläsningens betydelse för barns språkutveckling.

Vi vill gärna få till en inspirerande läshörna på förskolan. Ett rum eller avskild plats så att vi inte störs av ljuden från de andra barnen. Chambers (1995) anser att det är bra att avsätta en särskild plats som enbart används för läsning. Detta för att belysa att läsning är viktigt. Som pedagog bör det vara angeläget att reflektera kring hur läsmiljön egentligen ser ut. Detta eftersom läsning har så många viktiga fördelar. Om det anordnades en särskild plats avsedd för läsning kanske det skulle leda till att högläsningens alla positiva aspekter tillvaratas på ett bättre sätt.

Vidare ska det vara god tillgång till böcker och det ska finnas böcker som passar alla åldrar och intressen. Det är viktigt att barnen når böckerna och kan ta dem när de själva vill. Rummet ska vara inspirerande och inbjudande till en mysig lässtund. För att involvera barnen kan vi göra en tankekarta ihop med dem. Hur vill de att det ska se ut i läshörnan? Vad vill de göra där? För att frigöra mer yta på förskolan är det önskvärt att bygga en vägg i rummet där madrassvilan är. Som det ser ut idag kan hälften av ytan inte användas eftersom rummet endast avgränsas av garderober och ett skynke in till madrassvilan. Här hade det varit ett bra ställe att ha en läshörna. Enligt Mårdsjö Olsson (2010) bör lokalerna i förskolan vara föränderliga och kunna förnyas och anpassas till både barnen och innehållet i den verksamhet som pågår.

Svensson (2005) menar att barn behöver uppmuntran och språklig stimulans för att utveckla ett rikt språk. Boken presenterar rim, ramsor, fingerlekar, gåtor, talesätt, språklekar m.m. Detta är något vi kan ta tillvara i vårt fortsatta arbete.

Referenslista

- Bergöö, K., & Jönsson, K. (2012). *Glädjen i att förstå – språk- och textarbete med barn*. Stockholm: Studentlitteratur.
- Björndahl, R.P. (2005). *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber AB.
- Chambers, A. (1995). *Böcker omkring oss – om läsmiljö*. Stockholm: Nordstedts förlag AB.
- Dahlgren, G., Gustafsson, K., Mellgren, E., & Olsson, L-E.,(2006). *Barn upptäcker skriftspråket*. Stockholm: Liber AB.
- Dominkovic´, K., Eriksson, Y., & Fellenius, K. (2006). *Läsa högt för barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Eidevald, C. (2013). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan – Hallå, hur gör man?* Stockholm: Liber AB.
- Eriksen Hagtvét, B. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur.
- Eriksen Hagtvét, B. (2006). *Skriftspråksutveckling genom lek*. Malmö: Natur och Kultur.
- Fox, M. (2003). *Läsa högt – en bok om högläsningens förtröllande verkan*. Ystad: Kabusa böcker.
- Granberg, A. (1996). *Småbarns sagostund – kultur, språk och lek*. Stockholm: Liber AB.
- Johannesen, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Kåreland, L. (2001). *Möte med barnboken – Linjer och utveckling i svensk barn- och ungdomslitteratur*. Stockholm: NoK.
- Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Natur & Kultur.
- Mårdsjö Olsson, A-C. (2012). *Att lära andra lära – medveten strategi för lärande i förskolan*. Stockholm: Liber AB.
- Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B., & Rönnerman, K. (2010). *Aktionsforskning i förskolan – trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket.
- Rönnerman, K. (2012). *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Sheridan, S., & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber AB.
- Skolverket (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö 98 (Reviderad 2010)*. Stockholm: Fritzes.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken - bland plughästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

- Svensson, A-K. (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, A-K. (2005). *Språkglädje*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Åge, L. (1995). *Leka läsa skriva – en handbok om tidig läsning*. Solna: Ekelunds Förlag.
- Ärnström, U. (2008). *Nya berättarboken*. Lund: Btj.